

תלמוד בבלי מסכת חולין דף כג עמוד א

בעי רבי זירא: האומר הרי עלי עולת בהמה, מן האיל או מן הכבש והביא פלגס, מהו? אליבא דרבי יוחנן לא תבעי לך, דאמר בריה הוי, דתנן: הקריבו, מביא עליו נסכי איל ואין עולה לו מזבחו, וא"ר יוחנן: +במדבר ט"ו+ או לאיל - לרבות את הפלגס; כי תבעי לך - אליבא דבר פדא, דאמר מייתי ומתני, מי אמרינן: איל וכבש מתנה, בבריה לא מתנה, או דלמא בבריה נמי מתנה, דאמר: אי בריה הוה ליהוי כוליה נדבה? תיקו.

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק א

הלכה יג

שעות מונין לקדשים, ואם הוסיפו שעה אחת או פחתו שעה פסולין, כיצד קרבן שמצותו להיות בן שנה אם הוסיף על השנה שעה אחת נפסל, אפילו היה בן שנה בשעת שחיטה והוסיף על השנה בשעת זריקה נפסל עד שיהיה בן שנה עד שעת זריקה וכן בכל הזבחים.

הלכה יד

כל מקום שנאמר בתורה כבש או כבשה או כבשים הרי אלו בני שנה, וכל מקום שנאמר איל או אילים הם הזכרים בני שנתים, ומאימתי יקרא איל משיכנס בשנה שנייה אחד ושלושים יום, אבל ביום שלשים אינו כשר לא לכבש ולא לאיל והוא הנקרא פלגס, וכל מקום שנאמר בו עגל הרי זה בן שנה, פר בן שתיים, שער עזים [בן שנה, שער] בן שתיים, כל שנה שנייה הוא נקרא שער.

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ב

הלכה ו

המצורע מביא עם שלשה כבשים שלו שהן חטאת ואשם ועולה שלשה עשרונים, ומפי השמועה למדו שהן באין בכלל הזבחים שלו עשרון עם כל כבש בלול ברביעית ההין שמן, ורביעית יין עם כל עשרון משלשתן כשאר נסכי הכבשים, והמקריב את הפלגס מביא עמו נסכי איל ולא עולה לו זבחו.

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק טז

הלכה ב

נדר עולה מן הכבשים או מן האילים והביא פלגס הרי זה ספק אם יצא ידי נדרו או לא יצא, וכן הנודר עולת עוף מן התורים או מן בני היונה והביא תחילת הציהוב שבזה ושבזה הרי זה ספק, נדר שחור והביא לבן לבן והביא שחור זכר והביא נקבה נקבה והביא זכר לא יצא.

כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק טז

(ב) נדר עולה מן הכבשים או מן האילים והביא פלגס ה"ז ספק. בעיא בסוף פ"ק דחולין (דף כ"ג): וקאמר אליבא דר"י לא תיבעי לך דאמר בריה הוי וכו' כי תבעי לך אליבא דבר פדא דאמר מייתי ומתני וסלקא בתיקו. ובפרק שתי מדות (דף צ"א): אסיקנא לבר פדא בקשיא. ויש לתמוה על רבינו שהי"ל לפסוק שלא יצא ידי נדרו כרבי יוחנן דאמר הכי לא להניח הדבר בספק וכבר פדא דאסיקנא בקשיא. ותירץ הר"י קורקוס ז"ל דכיון דלא אסיקנא בתיובתא הוה אפשר למפסק כוותיה וה"ל ספיקא אי הלכה כר' יוחנן או אי הלכה כבר פדא עכ"ד:

לחם משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק טז

(ב) הביא פלגס הרי זה ספק כו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה דהך בעיא לא הוי אלא אליבא דרב פדא בפ"ק דחולין (דף כ"ג ב) וכיון דרב פדא אסיק בקושיא בפ' שתי מדות (דף צ"א ב) לא היה לו לרבינו ז"ל לפסוק כמותו. ואי משום הא לא קשיא לי דכיון דבעי ר' זירא אליביה ודאי דמשמע דהלכתא כותיה וקרא דאו לאיל לשום דרשה דריש ליה דאע"ג דאסיקנא בקושיא לא אסיקנא בתיובתא. אבל הא קשיא לי דלא ראיתי לרבינו ז"ל בפ"ב מהלכות אלו כשכתב המקריב את הפלגס מביא נסכי איל ואינו עולה לו מזבחו שיזכור שם התנאי שצריך לעשות אליבא דרב פדא דקי"ל כוותיה. והר"ם מטראני ז"ל בספר קרית ספר עמד על זה ודחק עצמו בתירוץ זה ועדיין לא נחה דעתו וכתב בסוף דבריו ואכתי צל"ע:

מנחת חינוך מצוה קמא (דין שלמים)

(א)...וסדר הקרבנות כ"ה אינה באה אלא מבהמה ולא מעוף. ומכל מין בהמה בין בקר וצאן ועזים בין זכרים בין נקבות בין גדולים בין קטנים. ונ"פ בין שלמי חגיגה ושמחה או נז"נ אם רוצה יכול להביא פלגס ג"כ ונקרא פלגס כבש שהוא בן שנה עד ל' יום בשנה השנית ע' ש"ס ור"מ פ"א ממעה"ק ולקמן מצוה רצ"ט פלפלתי בדין פלגס באריכות אבל בין אם הוא ס' כבש או איל או אפי' ברי' בפ"ע עי' בחולין ובר"מ פ' ט"ז ממעה"ק מ"מ כשר לקרבן א"כ יוצא ידי חגיגה או בנדר שלמים סתם ודוקא בנודר כבש או איל לא יצא או לר"י מטעם דהוא ברי' בפ"ע ואינו לא כבש ולא איל או לבר פדא דהוא ס' כבש או איל או ברי' ע"ש אבל שלמים אם רוצה מנדר או מנדב פלגס או שלמי חובה אם רוצה מביא פלגס דכשר לקרבן. וע' לקמן הבאתי בשם הגאון ר"א מוילנא דפי' במשנה דפ"ק דפרה דר' ישמעאל קורא אותו פרכדיגמא ופוסל אותו לקרבן אבל לית הלכתא כוותי' דר"י עמ"ש לקמן. והנה המקריב את הפלגס מביא נסכי איל לר"י הוא גזה"כ או לאיל לרבות הפלגס ולב"פ מייתי נסכי איל ומתנה אם הוא כבש המותר לנדבה עי' בחולין וע' ר"מ פט"ז וע' לח"מ עכ"פ אם צריך להתנות אינו מביא בי"ט כי מנחת נדבה א"ד י"ט ויכול להביא בחה"מ או מקריב הפלגס בי"ט והנסכים מביא אחר י"ט דקי"ל מביא אדם זבחו היום ונסכיו אחר י' ימים ע' ר"מ פ"ב וז"פ עכ"פ נ"פ דיכול להביא שלמי חובה פלגס וכן נז"נ יכול לנדור או לנדוב פלגס ופשוט...

מנחת חינוך מצוה רצט (להקריב קרבן מוסף בכל ז' ימי הפסח)

(ב)... והנה שם מבואר דאם הביא פלגס אינו עולה לו מזבח ומוביא נסכי איל. ובמנחות צ"א מבואר שם דהוא פלוגתא דר"י ובר פדא דלר"י הוא בר"ה בפ"ע דאינו לא כבש ולא איל רק בר"י ע"כ לא עלה לו מזבח. ובחולין כ"ג מבואר שם דלר"י דאמר בר"י בפ"ע הוא אפי' אמר הרי עלי עולה מכבש או מאיל דמביא מאיזה מין שירצה מכל מקום אם הביא פלגס לא יצא כיון דאינו מין כבש ולא מין איל רק בר"י בפני עצמו הוא ואי לאו דגלי קרא ה"י פטור מנסכים רק דרחמנא רבי' או לאיל לרבות שמחייב בנסכים בנסכי איל ובר פדא סובר דהוא ספק או כבש או איל ומייתי נסכי איל ומתני אם כבש הוא יהי' מותר הנסכים לנדבה ואם איל הוא הרי נסכים ולדידי' לא רבי קרא דאצטרך קרא למעוטא ספיקא. ואסיקנא במנחות בקושיא אצטרך קרא כו' וע"כ סובר דהקרא לדרשא אחרית'. ולבר פדא איבעי בש"ס דחולין אי אמר הרי עלי מן כבש או מן איל דהיכי מתני לבר פדא אי דוקא מתני בין כבש לאיל אבל בברי' לא מסתפקא ליה כלל אם כן יצא ידי נדרו ממה נפשך דהביא כבש או איל א"ד איסתפקא ליה בברי' נמי ואם כן גבי נסכים מייתי ומתני אי כבש הוא מותר הנסכים נדבה ואי ברי' הוא כולו נדבה ואי איל הוא הם נסכי חובה. וכאן גבי הרי עלי לא יצא ידי נדרו דאפשר הוא ברי'. ודעת הר"מ פט"ז מה' מעה"ק דאומר הרי עלי מן הכבשים או מן האילים והביא פלגס ה"ז ספק אם יצא ידי נדרו. ועיין בכ"מ אף דלר"י ליכא ספק כלל רק דעת רבינו דפוסק כבר פדא אף דאסוקי במנחות בקושיא לב"פ אצטרך קרא כו' מ"מ כיון דלא אסיק בתיובתא פסק כותי' ועיין בלח"מ כיון דד"ז בחולין בעי אליבא דבר פדא ע"כ פסק הר"מ כב"פ אך הקשה קושיא עצומה מהלכ' הנ"ל פסק דהמביא את הפלגס מביא נסכי איל ולא עלה לו מזבח ולא כתב רבינו כלל דצריך להתנות כי לב"פ צריך להתנות כמבואר שם והניח בצ"ע בשם המבי"ט. והנה כ"ז מבאר דהמשנה והפלפול בין ר"י לב"פ לא אתיא כר"מ כיון דר"מ סובר בר"ה דפר בן שלשה ולא קודם ע"ש ומ"מ בשני שנים ויום א' ה"ל פר כי יום א' בשנה חשוב שנה וגם ס"ל מקצת היום ככולו א"כ תיכף בכלות שני שנים הוי שנה שלישית והוי פר. א"כ ה"נ דאיל צריך שיהא בן שני שנים א"כ תיכף בכלות השנה הוי יום א' בשנה ונחשב לשנה א"כ קודם כלות השנה היה כבש ותיכף בהתחלת שני' הוי איל ולא משכחת לר"מ פלגס כלל. וכ"נ קצת מדהתו"ס ר"ה דף י' ע"א ד"ה בן כ"ד חודש כו' וכ"ה בט"א בסוף המס' בהשטמות ובאמת המשנ' כהלכה נשנית כי לא פסקינן כר"מ דיום א' בשנה חשוב שנה עיין בנדה וכ"פ הר"מ פ"ד מהלכות מע"ש. ונראה דדוקא למ"ד יום חשוב שנה ועיין בט"א הקשה דלמה לא מקרי הש"ס במנחות לר"מ או לאיל לרבות פלגס לנסכי איל ל"ל הא לדידי' לא משכחת לה פלגס כלל ע"ש. והנה כיון דכ"ז קאי אליבא דר"א דשליש יום בשנה חשוב שנה וא"כ קודם לזה לא הוי איל כיון דצריך שני שנים א"כ מאי ספיקא דבר פדא וברי' דספיקא הוא אי כר"מ דיום א' בשנה חשוב שנה וא"כ הוא איל או כר"א ולא הוי איל אך באמת אפי' לר"א נהי דלא מקרי קודם שלשים יום איל מ"מ כבש בודאי אינו נקרא כי תיכף שעברה שנתו פסול ואפי' שעה יתירה עכ"ל דהספק הוא אי הוי איל כר"מ או כר"א ולא הוי איל וגם כבש לא הוי אלא ברי' בפ"ע אם כן תמוה מאד הש"ס דחולין דקאמר שם דאיבעיא אליבא דב"פ איל וכבש מתני בברי' לא מתני או דמתני איל וכבש וברי'. ובאמת היאך יוכל לומר דבכלל כבש הוא כיון דכתיב בתורה בן שנה תיכף אחר השנה פסול משום כבש בודאי אלא אפשר דיום חשוב ונקרא תיכף איל או לא א"כ ה"ל ברי' אבל כבש ודאי לא הוי וע"ש בט"א שהתעורר בזה וכתב שהוא תמיה גדולה וע"ש שתי' עפ"י הירושלמי. אך הוכיח שם דהש"ס דילן לא ס"ל כהירושלמי ע"ש שתי' בדוחק ולא הו"ל להתנות אלא בברי' או באיל. והנה ר"י דס"ל ברי' הוא סובר כר"א בודאי דקודם שלשים אינו איל וכבש תיכף לאחר שנה אינו נקרא א"כ ה"ל ברי' בפ"ע. אבל בר פדא ספוקי מספקא ליה אי כר"מ הוי איל או כר"א והוי ברי' אבל בכבש א"א לספוקי אך לדברי הירושלמי ע"ש בט"א. והנה דעת הר"מ לא ברירא לן כמ"ש דבפ"ב מה' מעה"ק כתב דפלגס מביא נסכי איל ולא כתב דמתני כמו לב"פ נראה דס"ל כר"י דכבש ודאי לא הוי כמ"ש אח"ז דשעה אחר השנה פסול לכבש ואיל ג"כ לא הוי כמ"ש בהלכות מ"ר נראה דדוקא למ"ד יום בשנה חשיב שנה ולא קודם אם כן א"צ להתנות דגה"כ מחמת או איל דמביא נסכי איל אך בהלכות הנ"ל בפט"ז דכתב דאם נדר כבש או איל דהוי ספק זה צ"ע דלר"י ליכא ספיקא כלל. וגם כבר כתב דלהר"מ ליכא ספיקא כלל אלא אם ברי' הוא או איל אבל בכבש ליכא ספיקא אך להירושלמי דסובר דשליש יום לאחר שנה שייך לשנה הקודמת אך הר"מ לא ס"ל דכתב סתם כל הקרבנות שנאמר בהם בן שנה תיכף לאחר שנה פסול אפי' שעה מבואר בפירוש דלא ס"ל הך דירושלמי דאי ס"ל ה"ל לאשמועינן דעד שלשים בעי.

כתבא לדינא דאם הקריב בשבת או ביי"ט במקום כבש פלגס בודאי לא יצא כלל וחוזר ומקריב כי עברה שנתו ופסול ודאי ואין בו ספק כלל וצריך להקריב אחר אפי' בשוי"ט דהוי כאילו לא הקריב כלל דחוזר ומקריב וקרבנות דוחין שבת ואם הקריב פלגס במקום איל דמוספיק לדעת הר"מ כאן בדריה הוי חוזר ומקריב אפי' ביי"ט ואפי' בשבת אך כיון דהר"מ שם בפט"ז לענין נדר ספוקי מספקא דאפשר הוא איל והיינו כר"מ כמ"ש אם כן אסור לחלל שוי"ט מספק ולאתוי בתורת נדבה זה אסור בשוי"ט כידוע ואין ספק קרבנות דוחין שוי"ט ע"כ אינו מקריב מספק. ואם נזכר קודם שזרק הדם עיין בב"ב כ"ג נראה דודאי לא יזרוק ויפרט כאן דאם לא יזרוק יוכל להביא קרבן אחר כידוע ואין להאריך. ונסכים גם כן אינו מביא בשבת וי"ט דלמא לא יצא והוי רק נדבה ואין נסכי נדבה דוחין שוי"ט ומביא נסכים אח"ז כי מביא אדם זבחו היום ונסכים אחר עשרה ימים א' יחיד וא' צבור ע"מ פ"ב מהמע"ק. ואפי' לדעת התוס' בר"ה דצבור לכתחלה לא יביאו לאחר הקרבן כי מבטלין השירה דעל נסכים הבאין בפ"ע אין אומרים שירה מ"מ כאן א"א בענין אחר וגם ספק חובת צבור וספק נדבת צבור גם כן אין אומרים שירה כי על נדבת צבור אין אומרים שירה כמבואר בערכין ובר"מ פ"ג מהכה"מ ומספק גם כן אין אומרים שירה כמבואר בר"ה דמספיקא לא אמרו שם בסוגיא דנתקלקלו הלויים בשיר ואם כי יש לדחות ראי' זו בקל אך ז"פ כיון דא"א בענין אחר כי בודאי בשוי"ט אסור להקריב נסכי נדבה ע"כ צריך להקריבן לאח"ז וז"פ. והנה אם א' נדר כבש לחוד והביא פלגס אף דכתבתי דכבש בודאי לא הוי כנראה מדברי הר"מ דלא כהירושלמי מ"מ לא יצא ידי נדרו רק מספק דלמא ברי' הוא אבל אם הוא איל כר"מ יצא ידי נדר דקטן והביא גדול יצא כמבואר להדיא שם בר"מ בפט"ז נדר כבש והביא איל יצא ואם נדר איל בלחוד גם כן הוא ספק שמא כר"מ דיום חשוב שנה אם כן הוי איל א"ד ברי' הוא ולא נפיק או אפי' לדעת הירושלמי דהוי כבש גם כן לא נפיק כי נודר איל והביא כבש לא יצא כמבואר שם דנודר גדול והביא קטן לא יצא. והנה אם הביא פלגס לב"פ דצריך להתנות יביא רביעית ההין יין כנסכי איל ויתנה אם הוא איל הרי נסכיו ואם ברי' הוא ופטור הרי הוא נדבה. ולפי מה שפסקינן גם נסכי נדבה מנסכין לספלים ע"מ פט"ז מה"ל הנ"ל ועי' תוס' מנחות צא. דאפי' אי יין נדבה לאישים מ"מ היכי דמתני בפי' ספלים הוי לספלים וכ"כ בחולין בסוגיא זו וכן אם מתנה אם כבש הוא כמבואר בחולין דגם בכבש מספקא כד' הירושלמי אם כן שלשה לוגין לנסכי כבש והלוג הרביעית לנדבה ועי"ש ברש"י חולין אף על גב דאין מתנדבין לוג א' מ"מ בהדי אחריני קריב וע"ש בתוס'. ועל המנחה א"א להתנות כיון דמביא ב' עשרונים סולת בד' לוג שמן דהיינו שלישית ההין ונסכי כבש הוא עשרון בג' לוגין וכאן הוא עשרון בב' לוגין צריך להביא ג' לוגין ועשרון ועוד ב' עשרונים בד' לוגין ומתני אם הוא איל הרי נסכו והעשרון עם הג' לוגין הוא נדבה ואם הוא כבש ה"ב עשרונים בד' לוגין הוא נדבה ואם הוא ברי' כולו נדבה עי"ש בתוס'. וזה נ"ל דאם עבר והקריב עולת נדבה דכתבתי לעיל דאין מקריבין הנסכים בשבת וי"ט נראה דוקא המנחה דהיינו הסולת והשמן דהוי כלייל לאישים ואסור לעשו' מלאכה בשוי"ט אבל היין לבדו נר' דמנכ"ך ע"ג ספלים אף דלא הקריבו המנחה מ"מ כיון דקי"ל במנ' מד: דהסולת והשמן אינו מעכב את היין ואין היין מעכב וכ"פ הר"מ פ"ב מעה"ק א"כ למה לא ינסך את היין כיון דבניסוך היין אין עושה מלאכה ואין המנחה מעכב. גם נ"פ בכל קרבן צבור אם לא הוי להם מנחת נסכים רק יין לבדו דמנסכין היין דאין הסולת מעכב ואומרים שירה ג"כ דשירה אומרים על היין כמבואר בערכין ויש כאן אכילה ושתיה דהיינו הזבח והיינו ע"ש בערל ובר"מ פ"ג כהמ"ק ואח"ז אם איתרמי להם נסכים מקריבין בפ"ע דילפי' מקרא ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר ואין א' מעכב את חבירו בשום פעם וע"ש במנ' דרבי ס"ל דאין קודם הסולת אף דבגמ' לא מסקינן כן ע"ש מ"מ חזינן דלה"ס דאף דאין קודם ובודאי אומרים שירה על היין וא"כ אפילו אם אין להם המנחה בודאי אמרינן שירה ובמסקנא ע"ז לא פליגי וזה נלע"ד ברור ופשוט.